

PO BARTOLIJEVEM SKLEPU, DA ODLOŽI ŽUPANSKO MESTO

Neznosno ozračje v naših obmejnih krajih

Neodvisneži so se pritožili na pokrajinski upravni odbor - Kdo ovira pri nas mirno sožitje

Pred nekaj dnevi so tržaški neodvisneži naredili nov korak v boju, ki ga že več ko eno leto vodijo zoper sklep Področne volilne komisije, da se njihova kandidatna lista z geslom »Trst Tržačanom!« ni pripustila lanskega maja k občinskim volitvam.

Najprej so vložili pritožbo, klakor predpisuje zakon, na tržaški mestni svet, ki je zadevo obravnaval v začetku julija t. l. ter pritožbo seveda odbil.

Za kaj je pravzaprav šlo

Volilna komisija je, kot znano, zavrgla listo neodvisnežev iz dveh razlogov: najprej zavoljo tega, ker v seznamu kandidatov nista bila napisana poleg njihovega imena in priimka tudi dan in kraj njihovega rojstva. Drugi razlog je bil, da je notar, ko je overovil podpise predlagateljev liste, *pomoloma zapisal*, da se je pri njem javilo 320 oseb, medtem ko se jih je v resnici 351. V vsakem primeru več, kot jih predpisuje zakon, ki pravi, da zadostuje, če predloži listo 300 oseb.

Ko so bili predstavniki neodvisnežev poklicani pred volilno komisijo, so vzeli s seboj tudi notarja, ki je kot zaprisežena osebnost izjavil, da gre za tiskovno pomoto in da jo je pripravljen takoj uradno popraviti. On jamči, da se je pri njem zares predstavilo 351 in ne le 320 predlagateljev liste.

Kar se pa tiče dneva in kraja rojstva kandidatov, so poudarili neodvisneži, da so ti podatki natančno navedeni že na dveh drugih mestih iste vloge. Zakon nikjer ne predpisuje, na kateri strani vloge morajo biti zabeleženi. V ostalem so predstavniki liste »Trst Tržačanom!« pripravljeni pristaviti k imenu in priimku kandidatov takoj tudi dan in kraj rojstva.

VODILA JIH JE ZLA VOLJA

Toda člani komisije niso dovolili, da se vloga dopolni in popravi, temveč so listo kratkoma *razveljavili*. Vsi razlogi in predlogi notarja in neodvisnežev so učinkovali nanje kot bob ob steno.

Da so gospodje imeli v sebi le troho dobre volje, bi bila zadeva v nekaj minutah urejena in lista »Trst Tržačanom!« bi bila lahko svobodno nastopila na volitvah. To tem prej, ker ni bila v Italiji nikoli *zavrnjena lista zastran tega, ker nista dan in kraj rojstva bila zapisana že v samem seznamu kandidatov*.

Spet se je potemtakem izkazalo, da se pri nas uporablja dvojna mera: ena velja za italijansko republiko, druga za naše kraje.

Sedaj so se pa obrnili na upravni odbor tržaške prefektore, naj v smislu zakona kot sodna oblast on o stvari odloči ter razveljavi volitve z dne 27. in 28. maja 1956.

Odločitev tržaškega občinskega sveta, zoper katero so se neodvisneži pritožili, meče talko žarko luč na politične razmere v naših krajih, da smo dolžni z zadevo pobliže seznaniti tudi slovensko javnost.

Ko so se neodvisneži pritožili zoper samovoljni in nezakoniti postopek volilne komisije na tržaški mestni svet, je marsikdo pričakoval, da bo ta krivico popravil. Saj je šlo vendar za listo, za katero je glasovalo približno 30.000 Tržačanov, in za kandidate, ki so dolga leta sedeli poleg zastopnikov večinske stranke kot njihovi tovariši v mestnem svetu.

Toda kdor je pričakoval od voditeljev tukajšnje Ital. kršč. demokracije in ostalih nacionalistov pravičnosti in tovarštva, se je spet temeljito zmotil. Tem gospodom je nepristranost tudi do političnih nasprotnikov popolnoma tuja ideja. Ravno tako kot člani volilne komisije je tudi nje vodila čista zla volja.

V NASPROTJU Z LASTNO PAMETJO

To je najbolje dokazal vsej javnosti svetnik Harabaglia, ki je v imenu Kršč. demokracije poročal o zadevi na seji mestnega sveta. Najprej je kot bivši predsednik tukajšnje odvetniške zbornice izjavil, da se volilna komisija v svojem ravnanju z listo »Trst Tržačanom!« ni držala zakona: »*Brez obotavljanja je treba priznati*,« je rekel, da

zakon ne daje volilni komisiji pravice, da »zavrže listo zastran tega, ker v njej manjkajo podatki o kraju in dnevu rojstva kandidatov...«

Poročevalec Kršč. demokracije same je torej javno pribil, da je bilo ravnanje volilne komisije protipostavno. To je dr. Harabaglia moral storiti že zato, da bi ne prišel ob ugled in sloves dobrega in resnega pravnika.

Vsak človek zdrave pameti bi pričakoval, da bo poročevalec ostal zvest svojemu spoznanju ter predlagal občinskemu svetu, naj protizakoniti sklep volilne komisije *razveljavi*. Toda kdor je tako mislil, se je bridko prevaril.

Komaj je namreč Harabaglia izrekel obsodbo volilne komisije, se je skesal ter začel mečkati, da je ona *konec koncev vendarle prav ravnala*. Marsikateri naš bralec se bo prijel za glavo ter se vprašal, ali je še pri čisti pameti. Kako je mogel, potem ko je ugotovil, da je volilna komisija ravnala *protipostavno, isti Harabaglia predlagati* mestnemu svetu, naj njen postopek proti listi »Trst Tržačanom!« *odobri?*

Vse to nam postane razumljivo, če upoštevamo, da Harabaglia ni le bivši predsednik tržaške odvetniške zbornice, temveč obenem predsednik nacionalistične organizacije Lega Nazionale, v kateri so včlanjeni tudi voditelji Kršč. demokracije in celo nekateri italijanski cerkveni dostojanstveniki.

Nacionalistom, združenim v Legi Nazionali, je prva stvar na svetu borba proti vsem, ki jih imajo za protivnike italijanstva, vse drugo je zanje drugotnega pomena. V izbiri sredstev seveda niso pretankovestni. Lovijo se, če je treba, za vsako bilko, samo da škodujejo »nasprotnikom«.

Strani niso bile sešite

To je v polni meri dokazal tudi poročevalec demokristjanov v tržaškem mestnem svetu: da bi utemeljil nepravilnost kandidatne liste »Trst Tržačanom!«, je Harabaglia navedel med drugim tudi tale dejstva.

Notar da je pritisnil svoj pečat namesto *na spodnji na zgornji konec pol*, kjer so bila navedena imena predlagateljev kandidatne liste. Da je notar imena overil, Harabaglia in Kršč. demokraciji ne zadostuje. Kot zelo važno stvar je veliki pravnik omenil tudi to, da pole, kjer so navedena imena predlagateljev, niso bile sešite v zvezek. Zares silni razlogi, ki morajo zlasti inozemce globoko pretresti ter jih prepričati, kako pravično in pametno je ravnala tržaška Kršč.

demokracija, ko je v mestnem svetu ponovno zavrgla listo neodvisnežev.

POLITIKA DOSLEDNEGA NAGAJANJA

Višek je pa dosegla večina v mestnem svetu, ko je odkrila v vlogi neodvisnežev tudi tale »pogrešek«. — V njej da je rečeno: »podpisani *lettori*« namesto »*elettori*«. Lettori pomeni »bralci«, elettori pa »volilci«. Razlika v pomenu je bistvena.

To priznava seveda vsak učenec ljudske šole. Vsak šolarček pa tudi ve, da se je pač uradnica pri prepisovanju zmotila, da je iz-

NOVICE Z VSEGA SVETA

RUSIJA

NA SREDOZEMSKEM MORJU

V arabski državi Siriji, ki sega do obal Sredozemlja, se je izvršil pomemben politični preokret. Sovjetska zveza je sirijski vladi dala veliko pomoč v znesku 280 milijonov dolarjev in se poleg tega obvezala, da ji bo pomagala razviti prometna sredstva in industrijo v državi. Moskva je stopila s tem v tekmovalno z Ameriko, ker je tudi ona začela gospodarsko podpirati arabske države na Srednjem vzhodu. Obenem je zalagala Sirijo s sodobnim orožjem.

Kmalu zatem je v Damasku, prestolnici Sirije, počil glas, da je Amerika s pomočjo svojih odprtih diplomatskih predstavnikov skušala zasnovati zaroto, ki naj bi strmoglavila sedanjo, Rusiji prijazno vlado ter jo nadomestila s tako, ki bi se v svoji politiki oslanjala na zapad.

Posledica je bila, da je Sirija pretrgala diplomatske odnose z Ameriko ter je zatem tudi Amerika izgnala iz svoje države sirijske diplomate. Vlada v Damasku je nato upokojila 44-letnega načelnika glavnega stana, znanega antikomunista generala Nizamedina, ter odpustila iz službe ali pozaprila številne druge njegove somišljenike.

Slovanska Rusija

Dejanska oblast v Siriji je prešla v roke levičarsko usmerjenih poveljnikov vojske.

Mnogi sklepajo iz tega, da je Sovjetska zveza izrinila iz Sirije vpliv Amerike ter se namesto nje politično vsidrala v tem delu Sredozemlja.

Taka sodba je vsekakor prenačljiva, zakaj odnotni Arabci so po svojih običajih in verskih izročilih vse prej kot komunisti, pač pa sprejemajo pomoč od vsakega, ki jim jo nudi, torej tudi od Sovjetske zveze. Samo od spretnih politikov zapadnjakov je odvisno, ali bodo v tem delu sveta imeli več vpliva oni ali pa boljševiki.

Z zgodovinskega stališča je pa vsekakor jasno tole: če naj imajo v Sredozemlju vpliv Amerikanci, ki so od njega oddaljeni več tisoč kilometrov onkraj oceanov, ga sme imeti tudi sosedna slovanska Rusija, pa naj v njej vladajo boljševiki ali njihovi nasprotniki.

FRANCIJA V STISKI

Vojna v Alžiriji povzroča Franciji tako silne izdatke, da ji je začelo primanjkovati denarja. Mladi, 37-letni finančni minister Gaillard je naložil sicer rojakom nove težke davke, a ti ne zadostujejo, da bi z njimi kril primanjkljaje.

Zato je sklenil, se poslužiti še drugih sredstev. Na vse uvoženo blago, razen na surovine in nafto, je naložil 20 odstotkov carine. S tem je hotel prisiliti Francoze, da kupujejo v tujini le to, kar je neobhodno potrebno, ter varčujejo s tujo valuto.

Istočasno je vlada sklenila znižati cene blagu, ki gre iz Francije v inozemstvo, za 20 odstotkov. Razliko poravnava izvoznikom vlada. S tem ukrepom je hotel Gaillard povečati francoski izvoz, da bi prišlo v deželo čimveč dobre tuje valute.

Francijo je skratka obdal s carinskim zidom, kar je seveda v ostrem nasprotju z nedavno podpisanimi pogodbami o skupnem

evropskem tržišču, po katerih bi v 15 letih morale zginiti vse carinske meje med deželami zapadne Evrope.

Padec franka

Gaillard je sicer izjavil, da so te mere začasne in da ostanejo v veljavi le toliko časa, dokler Francija ne popravi svojih financ. Pozval je zaveznike, naj ga v teh njegovih naporih podpro, češ da samo gospodarsko zdrave dežele lahko ustanove skupno evropsko tržišče. Prosil jih je tudi, naj ne nižajo tečaja francoskega franka.

Vendar so njegove prošnje ostale brezuspešne: Velika Britanija in Zapadna Nemčija sta uradno znižali tečaj franka za 20 odstotkov in temu zgledu bodo sledile ostale dežele. V Franciji sami so cene živilom poskočile čez noč od 15 do 30 odstotkov, ravno tako so se podražile ostale življenjske potrebščine, medtem ko so ostale plače delavcev, uradnikov in nameščencev nespremenjene.

Stanje je postalo nevzdržno. Vlada se po pravici boji, da bodo zavoljo tega preplavile deželo številne stavke in da utegnejo izbruhniti v Franciji nemiri.

Vsega tega je kriva vojna v Alžiriji in pa ozkosrčnost francoskih nacionalistov, ki so nesposobni se sporazumeti z Arabci v Afriki na podlagi resnične in poštene enakopravnosti! Bili bi radi večno gospodujoč narod ter večno izkoriščali tuja ljudstva.

GAITSKELL NA BRIONIH

Voditelj laburistične stranke, ki bo po prihodnjih volitvah skoro gotovo prišel na oblast v Veliki Britaniji, se je sestal s Titom na Brionih. Razgovor — je dejal Gaitskell — je bil dolg, odkrit in zelo zanimiv ter se je tikal perečih mednarodnih vprašanj.

Z Brionov se je Gaitskell odpeljal z ženo v Dalmacijo.

GRONCHIJEV RAZGOVOR

Znani italijanski časnikar Enrico Mattei je imel pretekli teden razgovor s predsednikom republike ter je nato o tem priobčil obširen članek.

»Prepričan sem« — je med drugim dejal Gronchi — »da ne smemo prepustiti komunizmu velike prednosti, da se predvsem on zavzema za narodno neodvisnost arabskih in azijskih ljudstev ter za socialni napredek v današnjem svetu, kjer vladajo ponekod še srednjeveške fevdalne razmere...«

O notranji politiki je pa rekel državni poglavar tole: za časa svojega uradovanja je nalletel na preštevilna nasprotovanja in na veliko nerazumevanje, a je navzlic temu z doseženimi uspehi zadovoljen. Od predsednika republike nekateri zahtevajo, naj bi bil le nekak notar, ki dogodke samo beleži, a drugače prav nič ne vpliva na politično dogajanje v državi. On da se s taklo vlogo ne more zadovoljiti.

Gronchijeve izjave so dvignile velik prah v Italiji in tujini.

Iz pisarne predsednika republike je bilo sicer izdano sporočilo, da časnikar ni povsem točno, temveč le približno navedel Gronchijeve besede, nihče ni pa trdil, da je Enrico Mattei bistvo Gronchijevih misli kjeenkoli potvoril.

OB OBLETNICI DE GASPERIJEVE SMRTI

Ob tej priliki je imel glavni tajnik Kršč. demokracije Amintore Fanfani v De Gasperijevem rojstnem kraju Sella di Valsugana na Tridentinskem govor, v katerem je veličal zasluge pokojnega državnika in obenem poudaril, da se Kršč. demokracija ni še odločila, s kom se bo po prihodnjih volitvah zvezala ter sodelovala v skupni vladi.

Mogla bi torej odbiti sodelovanje z liberalci, republikanci in Saragatovimi socialisti ter se združiti tudi z Nennijem, če bi ta pretrgal zveze s komunisti ter se izrekel za brezpogojno demokracijo v političnem življenju Italije.

DESETLETNICA OSVOBODITVE

Sredi avgusta je minilo deset let, odkar je v Bombayu zadnji angleški vojak zapustil indijska tla ter je Indija postala neodvisna republika. Gibanje za neodvisnost se je v resnici pričelo že pred 100 leti. Najbolj se je dvignilo pod vodstvom filozofa in državnika samotarja Mahatma Gandhija. Že pod njim je bila dosežena velika samouprava; po tej vojni so pa v Novem Delhiju proglasili samostojno republiko, ki jo danes vodi Pandit Nehru, in sicer tako spretno, da mora London večkrat poslušati, kaj želijo in svetujejo v Indiji, državi, ki se naglo približuje 400 milijonom prebivalcev.

ŽRTVE GORA

Letošnje poletje je zvalilo številne planince v osrčje gora. Toda malokdaj so gore zahtevale toliko žrtev kot prav letos. V pogorju Mont Blanca, v Dolomitih in v Alpah se je do srede avgusta smrtno ponesečilo nad sto plezalcev. Tudi Triglav bi bil kmalu terjal svoje žrtve. V nedeljo, 11. avgusta, sta planince Prosenc in Valant iz Radovljice skušala preplezati severno triglavsko steno. Malo pod vrhom sta obtičala nad prepadom. Šele v torek popoldne so ju reševalne odprave iz Kranjske gore in Mojstrane rešile bližajoče se smrti. Rešenca sta priznala, da sta bila pomanjkljivo opremljena in tudi premalo hrane sta imela s seboj.

NEMŠKI BEGUNCI

Iz vzhodne komunistične Nemčije je v Zapadno Nemčijo prebežalo zadnji teden 6.271 oseb, 300 več kot pretekli teden.

KATOLIŠKA VSEUČILIŠČA

Avstrijski katoličani se že več ko pol stoletja bore, da bi si ustanovili zasebno katoliško univerzo. Ker jim do danes ni uspelo uresničiti načrta, prirejajo vsako poletje vseučiliške tedne v Salzburgu. Letos je imel slavnostni govor bivši avstrijski kancler Schuschnigg (Šušnik), ki se je ob koncu vojne za stalno preselil v Ameriko.

Katoliška vseučilišča — je rekel — so se v svobodni tekmi z ostalimi univerzami povsod po svetu obnesla: tako v Belgiji, Švici, Kanadi in v Italiji. Največ katoliških visokih šol pa šteje Amerika, in sicer 84 z 282 tisoč slušatelji in nad 19 tisoč profesorji.

Zanimivo je, da se te šole vzdržujejo samo s prostovoljnimi prispevki in da jih podpirajo v pretežni večini nekatoličani. Dokaz, da so dobre in zelo čislane. Od tod tudi velik vpliv katoličanov v Ameriki, četudi tvorijo približno le eno petino prebivalstva.

NOVICE

POMEMBNA OBLETNICA

V torek, 20. t. m., sta potekli dve leti, odkar sta Italija in Jugoslavija podpisali v Vidnu sporazum o obmejnem prometu. Če ob drugi obletnici navedemo število dosevanih prehodov, spoznamo, da je bil ta dogovor prav gotovo eno najvažnejših in najbolj koristnih dejanj, ki sta jih sosedni državi kdajkoli bili sklenili. Obmejno prebivalstvo se torej ne more kesati, da je pred 2 letoma novi sporazum tako navdušeno pozdravilo.

Iz uradnih podatkov izhaja, da je od 20. avgusta 1955 do konca leta 1956 šlo čez italijansko-jugoslovansko mejo 3 milijone 952 tisoč oseb s prepustnicami. Na Tržaškem so zabeležili 2 milijona in 894.000 prehodov, na Goriškem 879.000, v Beneški Sloveniji 137.000 in v Kanalski dolini 42.000. Osební obmejni promet pa čedalje bolj narašča, saj je v prvih 7 mesecih t. l. bilo samo na Tržaškem 2 milijona in 470 tisoč prehodov. Zato lahko računamo, da je v teh dveh letih bilo skupno nad 7 milijonov prehodov.

Prebivalstvo je torej v glavnem zadovoljno z novim stanjem, vendar želi, da bi se nekatera določila zboljšala in izpopolnila. Za marsikoga je na primer silno nerodno, da se mora vrniti po tistem bloku, po katerem je vstopil. Veljavnost prepustnice bi se morala podaljšati vsaj na eno leto in ljudem naj se omogoči vsaj 3 ali 4-dnevno bivanje v sosedni državi. Nujno je tudi, da se potnikom dovoli imeti pri sebi več denarja. Največja želja vsega prebivalstva pa je, da se obmejno področje razširi ter zajame vse tiste kraje, ki gospodarsko in zemljepisno težijo k Trstu in Gorici.

KADILCI SO OGORČENI

Komisar Palamara je 12. avgusta izenačil cene tobaku na Tržaškem s tistimi v Italiji, to se pravi, da se je tobak podražil za približno 50 odstotkov.

Izračunali so, da bo zavoljo Palamarovega odloka trošil povprečni kadilec sedaj okrog 3 tisoč lir več na mesec in da bo država spravila v blagajno milijardne dobičke.

Prebivalstva se je lotila tolika nevolja, da je začelo omejevatí kajenje. Prodaja tobaka je do danes padla kar za 70 odstotkov, to je na manj ko eno tretjino. Ljudsko ogorčenje je prisililo celo Bartolija k izjavi, da je bil odlok »prenagljen«. Prodajalci pa groze, da bodo, če Palamara ukrepa ne prekliče, kratkomalo zaprli tobakarne.

AVSTRIJSKA MORNARICA

Avstrijci se pogajajo z Amerikanci, da bi od njih kupili osem ladij tipa Liberty. To naj bi bil začetek avstrijske trgovinske mornarice. V katerem pristanišču bo zasidrana, ne vemo. Upajmo, da v tržaškem.

KROŽNIKI SPET LETAJO

Vsako poletje se ponavlja zgodba o letelih krožnikih. Tudi letos je že začelo časopisje pisati, da so nad mestom San Francisco v Ameriki opazili neke svetle reči, ki so z neznansko brzino in velikim šumom leteli proti morju. Razlika je le ta, da so bili leteli krožniki lansko leto srebrne barve, letos so pa zeleni.

BLIŽA SE AZIJSKA MRZLICA

O njej smo pisali, da se je začela širiti iz Indije in Kitajske po ostalih delih sveta. In res se je pojavila že v južni Ameriki. V državi Čile je od nje zbolelo okrog 1 milijon ljudi, med njimi tudi predsednik republike. Kužna bolezen je razsajala pred kratkim ravno takó v Siriji ob Sredozemlju in se od ondi prenesla v južni del Turčije.

Bliža se torej počasi Evropi. Neki strokovnjak je napovedal, da pride k nam jeseni. Upajmo, da se je mož zmotil.

103 MILIJONI

Strokovni časopis The American Automobile sporoča, da so bili v začetku tega leta na svetu približno 103 milijoni avtomobilov, od tega 24 milijonov tovornikov. Skoro dve tretjini vozil tečeta v Ameriki, a le 3 odstotki v Sovjetski zvezi. Od začetka vojne do danes se je število avtomobilov v svetu več ko podvojilo: od 44 milijonov je poskočilo na 103.

Golica, kraljestvo narcis

TUDI RADAR JE NEVAREN

Tri leta so molčali o nesreči, ki se je pripetila 1. 1954 nekemu delavcu v Los Angelesu. Stal je nekaj trenutkov preblizu oddajne antene radarja in začutil po nekaj dneh močne bolečine v trebuhu. Nato je zaradi notranjih opeklin izdihnil.

Nezgodo so zamolčali, da bi ne preplašili ljudi, ki imajo opravka z radarjem, s pomočjo katerega je mogoče izslediti že iz velike daljave bližajočo se ladjo, podmornico ali letalo.

Od 1. 1954 dalje raziskujejo strokovnjaki vpliv radarja na človeški organizem.

Nekaj za vse

ALKOHOL

Prometne nesreče so iz dneva v dan številnejše in težje. Vzrok je v bolj razvitem prometu, večji hitrosti vozil, nepazljivosti vozačev in pešcev, toda tudi v — alkoholu. Da bi dokazala delež, ki ga ima pri prometnih nesrečah alkohol, je čikaška policija v enem tednu ustavila 1750 vozačev in jim pregledala kri.

Pri eni petini je bila količina alkohola v krvi povečana do 1‰, pri 270 osebah, ki so bile kot žrtve prometnih nesreč sprejete v bolnico, pa celo do 1,4‰. Če upoštevamo, da ima tešič in trezen človek v krvi le 0,03‰ alkohola, je količina naravnost ogromna. Alkohol preide iz tankega črevesa v kri že v petih minutah ter gre zatem v jetra, posebno pa v možgane, katerih celice so zlasti občutljive.

V preveliki meri zaužit alkohol je strup, ki vpliva na protoplazmo celic in jih uničuje, veča dotok krvi in zvišuje njen pritisk, zmanjšuje vid in slabi vonj, povzroča hitro utrujanje živcev in mišic ter slabi reflekse.

Pri 0,1‰ alkohola v krvi je človek še pri razumu. Pri 0,2‰ ne kaže še vidnih znakov pijanosti. Pri 0,3‰ postane najboljši prijatelj vseh, rad posoja denar in plačuje za pijačo. Pri 0,4‰ mu ni več mar njegova zunanost in tudi vseeno mu je, koliko je ura. Pri 0,5‰ energično protestira, če kdo reče, da ga ima pod kapo, in si domišlja, da je pametnejši od drugih. Pri 0,7‰ se še prav okorno in s težavo giblje in si komaj upa prižgati cigareto. Pri 1‰ s težavo sedi na svojem mestu in, če je v avtomobilu, je trdno prepričan, da vsi drugi vozijo napak. Pri 2‰ si sam že ne more obleči suknje in ne ve več, kje je prebil zadnje ure. Pri 3‰ zaspi in ko se po dolgem spanju prebudi, je nekaj dni bolan. Pri 4‰ je v pravem pomenu besede že na smrt pijan in mnogi se res niso več prebudili.

V Ameriki je mnogo organizacij, ki se bojujejo proti alkoholizmu, in zadnje čase so se taka društva močno razširila tudi po Evropi, zlasti po Franciji in Nizozemski. V Ameriki je tudi posebno društvo, sestojече iz samih bivših pijancev, ki spreobračajo svoje bivše sotrpine.

Neznosno ozračje v naših obmejnih krajih

(Nadaljevanje s 1. strani)

pustila črko e, tako da je iz elettori nastalo leettori. Da resni pravniki in politični voditelji tega ne uvidijo ali nočejo uvideti in da ta »pogrešek« sploh omenjajo, je nadvse značilno za politične razmere, v katerih živimo! Človek ima vtis, da nima opravka z resnimi politikami, temveč z ljudmi, ki drže v rokah sekire ter se na vse načine trudijo, kako bi razcepili dlake na dvoje.

Pri tem se jim je pa še pripetila nesreča, da so sami zagrešili še neprimerno težjo tiskovno napako: pri zavrnitvi liste »Trst Tržačanom!« so napisali: »Ker sodimo, da je odločitev volilne komisije neupravičena« namesto »upravičena«. Lonec, bi rekel naš človek, se torej norčuje iz kotla.

Vse te stvari se zde na prvi pogled smešne in neresne, a smo jih morali omeniti, ker žarko osvetljujejo strupeno ozračje, v katerem moramo živeti. V njem ne morejo dihati niti Slovenci niti pošteni Italijani, ki se ne strinjajo s politiko vladajočih nacionalističnih nestrpnostev!

Kar doživljamo, je zgodovinskega pomena, ker označuje dobo županovanja Gianni-ja Bartolija, njegovih somišljenikov in visokih podpornikov, to se pravi dobo, v kateri je vsako strupno in pošteno sožitje med Tržani raznega mišljenja in zlasti še med Slovenci in Italijani postalo, kakor vidimo, nemogoče. Skrajni čas je že, da se vodstvo Kršč. demokracije v naših krajih iz temelja spremeni!

Dopisi v Tržaškega

BARKOVLJE

Starejšim Barkovljanom, ki si tu pa tam ogledajo naš pristan, se stiska srce, ko primerjajo to, kar vidijo danes, s tistim, kar je bilo nekaj v naši vasi. Nekoč je bil naš pristan majhen, a v njem nisi našel samo poklicnih ribičev, temveč tudi ljudi, ki so svoj prosti čas posvečali ribarjenju ali jadranju.

Kaj se pa danes tu dogaja? Za odgovor, zadostuje, da pogledaš ladje in ladjice, ki so zasidrane v pristanu. Na njih bereš imena, ki jih ne najdeš v nobenem koledarju in ki vsa dišijo po tujem. Zaman iščeš prijaznih obrazov domačih ribičev. Sodobni ribolov zahteva ladjo, ki stane milijone. In ravno tako mreže. Kam naj grejo naši režeži po denar, da se lahko opremijo z vsem potrebnim?

Pred nekaj leti so barkovljanski pristan močno razširili. V novem in tudi v starem delu so našli zavetišče povečini istrski begunci, od katerih lahko Barkovljani pričakujejo samo grde poglede. Tudi iz Trsta se je sem zateklo mnogo ladij in ladjic, ki služijo bolj športu kakor ribolovu.

Kako lepo je bilo v Barkovljah pred nekaj desetletji, ko si ne samo v pristanu, ampak povsod srečal samo domače obraze, ki so ti na pozdrav prijazno odgovarjali. Sedaj se šopiri po naši vasi tujec, ki mu daje občina brezplačno stanovanje, hrano in zdravno še podporo.

Občina nas pozna le tedaj, ko gre za tiste papirje, s katerimi moraš v najkrajšem času v mesto, da plačaš obvezo, ki ji pravimo davek.

ZGONIK

Upravni odbor je v začetku avgusta ponovno razpravljal o občinskem proračunu tekočega leta. Prefektura je namreč šele pred kratkim proračun preučila ter ga s svojimi popravki vrnila občinski upravi. Ker je zadeva izredne važnosti za vse prebivalce naše občine, smatramo za potrebno, da o njej obširneje spregovorimo.

Občinski svet je, kakor znano, januarja t. l. sprejel proračun, ki je izkazoval nekaj nad 38 in pol milijona lir izdatkov ter okrog 7 milijonov dohodkov. Primanjkljaj, ki naj bi ga krila država, bi torej znašal nad 31 milijonov. Zanimivo pa je, da je sedaj prefektura črtala iz proračuna kar 11 milijonov in 300 tisoč lir stroškov, češ da so nepotrebni. Državni prispevek naj bi tako znašal le 17 milijonov in 794 tisoč lir. Od postavk, ki jih prefektura zavrača, naj omenimo samo 72 tisoč za razširitev javne razsvetljave, 2 milijona in 300 tisoč za asfaltiranje naselij, 775 tisoč za občinsko knjižnico, 2 milijona in 200 tisoč za opremo nove zgoniške šole ter 1.700.000 lir za nakup zemljišča pravkar omenjene šole. Da so zadnje postavke odbili, je zares čudno in nerazumljivo, ker je občina zemljišče že zdavnaj kupila in je prefektura nakup odobrila!

Toda prefektura ni samo znižala stroškov, temveč obenem odredila, naj se povečajo občinski dohodki. To pa hočejo oblastva doseči s tem, da se prebivalcem naložijo večji davki. Tako naj bi se davki na zemljišča povečali za 200%, davek na pse za 25% in prav toliko tudi pristojbini na obrtnice ter javne napise.

Spričo vsega tega moramo poudariti, da je odredba prefektore krivična, ker zadeva v živo koristi kmetovalcev, se pravi tistega sloja, ki ima od svojega trdega dela najmanj dohodkov in ki je najbolj zapostavljen. Čudimo se tudi, kako prefektura ni še spoznala, da se kraški kmetje ne morejo primerjati s tistimi iz Furlanije ali iz ostalih italijanskih pokrajin, kjer so poljski pridelki bogatejši in gotovi. Ravnanje oblastev je tembolj krivično, če pomislimo, da so letošnje vremenske nepravilike prizadele prav tukajšnjim krajem velikansko škodo. Namesto da bi kmetom nudili učinkovite pomoči, jim nameravajo povečati davke! Zares vzorna gospodarska in socialna politika!

NABREŽINA

Na veliki šmaren se je pri nas bliskovito razširila vest, da se je skupini Nabrežincev dogodila huda prometna nesreča. Trije mladi pari so ta dan nameravali narediti izlet z dvema avtomobiloma k Belopeškim jezerom. Ker se je v bližini Vidma smrtno ponesrečil italijanski častnik in je na kraju nezgode stala gruča ljudi, je prvi avtomobil, ki ga je vozil domačin g. Frančeskin, nenadno znatno zmanjšal brzino. Zla usoda je pa hotela, da je naslednji avto, v katerem sta se vozili družini Mihelič in Furlan, najprej trčil v prednjega, se zaletel v obcestno drevo in se prekučnil. Trije potniki so se laže poškodovali, 28-letna gospa Zora Mihelič pa je bila na mestu mrtva. Ponesrečence so takoj odpeljali v videmsko bol-

nico, a njihove rane niso, hvala Bogu, hude. Nesrečni avto je vozil g. Mihelič, mož umrle domačinke.

Mlado gospo, ki je v kratkem pričakovala otroka, smo pokopali prejšnjo soboto. Naj ji bo lahka domača zemlja. Hudo prizadetemu možu in sorodnikom izrekamo globoko sožalje ter želimo, da jim Bog pomaga prenesti neizmerno bol.

ŠTIVAN

Prejšnji teden smo položili k večnemu počitku 65-letnega domačina Alberta Perica. Njegova nenadna smrt je globoko presunila vse vaščane in okoličane. Pokojnik je namreč postal žrtev tragične pomote: spil je požirek strupene kisline, ki si jo je hčerkla nabavila za čiščenje obleke. Čeprav so ga nemudoma odpeljali v bolnico, ga niso mogli več rešiti in so ga nekaj ur pred smrtjo spet izročili svojcem.

Pogreba se je udeležilo zares lepo število ljudi, saj so pridnega in marljivega kamnoseškega delavca vsi spoštovali in radi imeli. Naj v miru počiva. Sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

BORŠT

Ta teden so spet otožno zapeli zvonovi ter oznanili, da se je od tega sveta za vedno poslovil naš vaščan. Zaradi hudih ran, ki jih je zadobil ob prometni nesreči, je umrl mladi Egidij Bajt. Fant se je zaletel z motornim kolesom in zdravniki ga niso mogli rešiti, čeprav so mu nudili vso pomoč.

Pogreba se je udeležila vsa vas. Pevski zbor je zapel nekaj žalostink, godba pa je igrala žalne koračnice. Naj mu bo lahka domača gruda. Hudo prizadetim sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

Ob 60-letnici nabrežinske godbe

»Godbeno društvo Nabrežina« je prejšnjo nedeljo, na praznik domačega zaščitnika sv. Roka, obhajalo 60-letnico ustanovitve. Ob pomembni in častiljivi obletnici je na vaškem trgu priredilo pester koncert, pri katerem sta sodelovali tudi godbi iz Sv. Križa in s Proseka. Prireditve je privabila množica vaščanov in okoličanov ter tudi številne tujce, predvsem Avstrijce, ki se trenutno nahajajo na počitnicah ob naši obali. Udeleženci so navdušeno sledili raznim glasbenim točkam, ki so jih godbe zares mojstrsko izvajale.

Ob tej priložnosti smo obiskali dolgoletnega in neumornega kapelnika g. Josipa Devetaka ter ga naprosili, naj za naše bralce kaj pove o zgodovini svojega godbenega društva. Gospod Devetak se je rad odzval naši prošnji ter nam v daljšem razgovoru podal obširen pregled dosedanjega društvenega delovanja.

Za ustanovitev godbe se je v zadnjih letih prejšnjega stoletja prvi živo začel zanimati železničar Janez Pušnar, ki je bil sicer doma iz Postojne, a je živel v Nabrežini, kjer je umrl leta 1941, ko mu je bilo 93 let. Ker je ljubil glasbo, je zbiral domače fante ter svojo ljubezen vcepljal v njih mlade duše. Kot vztrajen človek ni miroval, dokler niso leta 1897 končno ustanovili godbenega društva. Pušnar je našel v takratnem učitelju v Nabrežini Ferdinandu Majcenu velikega prijatelja in navdušenega kulturnega delavca, ki je postal prvi učitelj in duša novoustanovljene godbe. Ferdinanda Majcena bi morali poznati tudi starejši Tržačani, saj so po njegovi zaslugi nastale slovenske godbe v Rojanu, Barkovljah, pri Sv. Jakobu in drugod.

Godba je v začetku štela 18 članov. Godala so si nabavili s članarino, ki je znašala 20 kron letno, in s posojilom, poleg tega pa so prejeli precejšnjo podporo od vaških veljakov, zlasti od pok. restavratorja Leopolda Andrea. Mladi godbeniki so se začeli pridno vaditi in v kratkem času so že lahko nastopali. Majcen je vodil godbo do leta 1903, ko jo je zaradi prezaposlenosti moral zapustiti. Njegovo me-

sto je prevzel Goričan Oreste Zocou, ki je bil odličen glasbenik in je vodil godbo do izbruha prve svetovne vojne. Nabrežinski muzikanti so kmalu zasloveli po vsej Primorski in so bili zlasti priljubljeni na Vipavskem in na Krasu. Gospodu Devetaku je ostal zlasti v spominu mogočen nastop leta 1903 v Ajdovščini, kjer so razvili in blagoslovili zastavo tamkajšnjeje prosvetnega društva. Nabrežinska godba je igrala na nešteti cerkvenih in posvetnih praznikih in lahko trdimo, da je v dobi pred prvo svetovno vojno bilo njeno delovanje najživahnejše.

Vojna vihra je prizadela društvu ogromno škodo. Zgubilo je vsa godala ter, kar je bilo najhujše, še sedem odličnih muzikantov. Bilo je treba spet začeti iz nič. Leta 1919 je prevzel vodstvo godbe gospod Devetak, ki je bil član društva že od leta 1903. Dobil so nova glasbila, sprejeli nove ljudi ter se pridno začeli vaditi. Po dveh letih učenja je novemu kapelniku uspelo sestaviti godbo, ki je lahko nastopala pred katerimkoli občinstvom. V najlepšem spominu sta gospodu Devetaku ostala nastopa na velikem taboru v Matenji vasi pri Postojni, ki se ga je udeležilo nad 15 tisoč ljudi, ter na sokolski slavnosti v Sempetru na Krasu. Društvo bi se gotovo razvijalo in spopolnjevalo, če bi fašistični režim ne posegel tudi v njegovo delovanje. Gospoda Devetaka so razni fašistični mogotci nagovarjali, naj se vpiše v stranko, toda mož jih je kot zaveden in značen Slovenec odbil, čeprav je vedel, da bo zaradi tega moral odložiti vodstvo godbe ter da ga bodo začeli preganjati. In res je leta 1930 bil prisiljen iz društva izstopiti. Godba je sicer še živela, toda morala je ponižno ubogati fašistične gospodarje. Med drugo svetovno vojno je prenehalo vse delovanje, dokler niso na Silvestrov večer leta 1945 pod vodstvom gospoda Devetaka spet svobodno in mogočno zadelona godala nabrežinskega godbenega društva.

Gospod Devetak nam je še marsikaj zanimivega povedal, a o tem bomo najbrž drugič pisali. Lepo smo se poslovili od uglednega prosvetnega delavca, ki nam je s svojo prisrčno in nazorno besedo odkril del naše kulturne zgodovine.

Dopisi iz Goriške

IZ PODGORE

V petek predpreteklega tedna so se uspešno zaključila dolgotrajna pogajanja za ureditev in izplačilo proizvodne nagrade delavstvu rayon oddelka naše predilnice.

Končni dogovor so podpisali na sedežu Zveze industrijcev. Zastopniki delavcev so pametno naredili, da so se zaenkrat odpovedali zahtevi po izplačilu prave proizvodne nagrade. Ta bo namreč konec leta že tako obnovljena v vseh tekstilnih industrijah v državi. Namesto proizvodne nagrade bo naša predilnica izplačala delavstvu v rayon oddelku posebno nagrado »una tantum«, ki znaša za izsolane delavce 15 tisoč, za kvalificirane 14.500, za delavke in navadne delavce pa 13.500 lir.

Prvi obrok so delavcem že izplačali ob začetku počitnic, drugega pa jim bodo izplačali do konca t. l.

Takoj po izplačilu drugega obroka se bodo zastopniki delavcev zopet pogajali z upravo predilnice, da se v prihodnjem letu končno uredi izplačevanje proizvodne nagrade.

Podgora je že nekaj dni kakor mrtva. Delavci iz tovarne so namreč šli na počitnice, ki bodo trajale do 25. avgusta.

IZ PEVME

Čujemo, da hoče Ustanova 'tre Venezie prodati spolovinarjem in dninarjem zemljo, ki jo je bila z državnim denarjem nakupila v Fossalonu pri Gradežu. Ustanova je iz istega sklada tudi dala zgraditi pri Fossalonu 142 kolonskih hiš za begunce. Vsi Pevmčani odobravamo ukrep poldržavne ustanove in želimo beguncem, da bi čimprej postali lastniki zemljišč in hiš. Obenem pa izražamo svoje veliko začudenje, zakaj je prav ta ustanova s tožbo izgubila s svojega posestva v Pevmi mnogo domačih posestnikov. Ti so pred leti hoteli odkupiti vse omenjeno posestvo, ker je znano, da našim ljudem zemlje zelo primanjkuje. Toda ne ustanova ne ministrstvo nista dvolila, da bi se z nakupom te zemlje naši kmetje gospodarsko okrepili. Čemu in zakaj ta preočitna dvojna mera? Jasno je, da je šlo za raznarodovalne namene. Morda bo ta stvar zanimala novega prefekta in smo jo danes pogreli zato, da bo znal svojo vlado poučiti in ji povedati, zakaj smo goriški Slovenci z njo nezadovoljni.

Gospa Karolina Mikluš je v nedeljo praznovala 90-letnico. Kljub častitljivi starosti je slavljenska še vedno ožla in z rava. Kljubovala je vsem življenjskim težavam, čeprav je že kot mlada žena postala vdova s petimi otroki. Trpljenje ji ni uničilo življenjskega poguma. Trdo in vestno je delala in svojih petero otrok vzgojila v ljubezni do naroda in poštenega delovnega življenja.

Vsi vaščani ji iz srca čestitamo k njenemu slavju in želimo, da ji ljubi Bog obilno poplača ves njen veliki trud. Čestitkam se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

IZ KRMINA

V sredo preteklega tedna je bila važna seja občinskega odbora, ki se je je udeležil tudi državni poslanec Baresi. Oborniki so poslancu predočili nujna občinska vprašanja ter ga naprosili, naj posreduje, da se ugodno rešijo. Občina bi n. pr. rada postala čim-

prej lastnica nepremičnin bivše Case Balilla v Krminu, za kar zahtevajo 6 milijonov lir. Občina pa želi, da se ta znesek zniža. Občinska uprava nadalje potrebuje skoro sedem milijonov lir posojila za nakup gradbenega prostora za nove stanovanjske hiše ter 9.755.000 lir posojila za kritje primanjkljaja iz leta 1957. Vlada naj tudi krije stroške za napeljavo vodovoda v Plešivem in drugih naseljih, ki znašajo 10.400.000 lir. Za asfaltiranje mestnega središča bi potrebovali 14 milijonov lir.

Ministrstvo za javna dela je občinski upravi že nakazalo 95 milijonov lir za zgradnjo nove strokovne šole, občina pa je zaprosila še za nadaljnjih 80 milijonov, ker znašajo stroški za šolo 175 milijonov. Osemnajst milijonov bi pa rabili za razširjenje krminske srednje šole. Občina bi končno rada nakupila tudi nekaj nepremičnin, ki so last Banke del Friuli, da lahko primerno uredi središče mesta. To bi jo stalo okoli 20 milijonov lir.

Poslanec Baresi je obljubil, da bo storil vse, kar je v njegovi moči, da bo krminska občina čimprej ugodno rešila ta pereča vprašanja.

V četrtek preteklega tedna je v opekarni g. Venturinija nastal ogromen požar, ki ga gasilci niso mogli docela pogasiti niti v 10 urah. Požar je uničil opekarno in druga poslopja, vse stroje in 300 tisoč kosov opeke. Škoda je ogromna, saj jo cenijo na 22 milijonov.

IZ ŠTEVERJANA

Števerjanci nismo še nikdar tako živo občutili krivice zaradi pomanjkanja zdrave pitne vode kot v letošnji vročini in suši. Čeprav je naša vas ena najlepših v goriški pokrajini, se tujski promet pri nas ne more pošteno razmahniti, in sicer prav zaradi pomanjkanja zdrave vode. Svoj čas je celo tržaški Piccolo zapisal, da ne smejo oblastva več odlašati z napeljavo vodovoda v našo vas.

Znano je, da je pokrajinska uprava svoj čas odvrnila napeljavo pitne vode iz Jugoslavije v Števerjan, češ da je to nemogoče, čeprav bi na ta način najbolj poceni prišli do dobre vode. Še sedaj čakamo odgovor, ki smo ga v Novem listu tedaj zahtevali od predsednika pokrajinskega sveta. Mož pa najbrž sploh ne more dati pametnega odgovora in zato molči.

Na prevažno vprašanje vodovoda, ki je za naše zdravje in naše gospodarstvo nujno potreben, smo hoteli danes opozoriti še prav posebno novega prefekta. Vse kaže, da ima mož vsaj nekoliko srca do trpečega ljudstva in nekaj dobre volje, da mu hoče res pomagati.

V preteklem tednu se je mudil pri goriškem prefektu naš župan Podveršič in prav nič ne dvomimo, da mu je položil na srce tudi to nujno vprašanje. Ker ne gre za kak velik izdatek, bi prefekt prav lahko prepričal vlado, naj nakaže potrebno vsoto denarja za napeljavo vodovoda z Oslavja v Števerjan.

IZ GRADIŠKUTE

Z zanimanjem smo v zadnji številki brali dopis iz Štmarva, ki v tako žarki luči osvetljuje krvavo potrebo Gradiškute in Štmarva

po zdravi pitni vodi. Pri nas je okoli 20 hiš, v katerih stanuje okrog 200 ljudi, ki se morajo zadovoljiti z nezdravo deževnico, čeprav je župan Bernardis pred kratkim nedolžno zatrdjeval, da jo pijemo že sto let in da je naša deževnica zdrava, ker ne vsebuje bolezenskih klic. Mi pa upravičeno vprašujemo župana, zakaj tako živo skrbi za olepševanje goriškega središča, ko mu je predobro znano, da je bilo pred sto leti za naše dede in očete marsikaj neznosno, česar sodobni svet ne more več prenašati in trpeti.

Znano mu je tudi, da nam večkrat zmanjka celo nezdrava deževnica in da moramo v času suše po vode v štiri kilometre oddaljeni Ločnik. Če bi bili zlobni, bi radi privoščili gospodu županu, naj sam poskusi nekaj let piti deževnico in prenašati vodo iz Ločnika, pa se bo potem najbrž prepričal, da je znesek 6 milijonov lir za vodovod v našo vas zares neznatna vsota.

Da bi mu vsaj nekoliko vznemirili zaspano srce, smo Gradiškutarji ob koncu preteklega meseca poslali njemu in vsem občinskim svetovalcem ter uredništvom goriških časopisov posebna pisma, v katerih smo orisali svoj žalostni položaj in potrebo po pitni vodi. O tem vprašanju bo gotovo moral razpravljati mestni svet. Ker je pravica na naši strani, nismo izgubili upanja v zmago.

SMRT SLOVENSKEGA DUHOVNIKA

V nedeljo, 11. avgusta, je izdihnil svojo plemenito dušo kožbanski župnik g. Miroslav Lenardič. Bil mu je 77 let. Več kot 40 let je služboval v Kožbani, rojen pa je bil v Kojskem. Nekaj let je pastiroval tudi v Solkanu. Bil je mož lepega značaja in plemenitega srca. Naj bo vzornemu duhovniku dobri Stvarnik bogat plačnik.

EX CATHEDRA

Prejeli smo in priobčujemo:

»Katoliško bogoslovje uči, da, ko papež izreče zaključno sodbo o sporni zadevi, ki se tiče dogme ali morale, je njegova razsodba nezmotljiva in obvezna za vse vernike. V tem primeru pravimo, da je papež govoril ex cathedra.

To se pa pripeti zelo redko in je važen dogodek v zgodovini krščanstva.

Človeška slabost je, da rad posnema velike dogodke. Če ne gre drugače, se ljudje zadovoljijo s teatrom: nevedni burkeži, preoblečeni v papeška oblačila, stopijo na najvišji sodni stol, od koder izrekajo končno veljavne in nezmotljive sodbe nad živimi in mrtvimi. Pri tem se jim seveda skoro vedno zgodi, da se ne pregreše samo proti morali, ampak tudi proti spodobnosti in estetiki.

Tako se je primerilo tudi pisunčku B. v Kat. glasu, ki je v 31. številki kot pravi operetni papež napisal: »V katoliških vrstah ni prišlo do nobenega razcepa, pač pa so iz njih izpadli ljudje, ki nimajo s katoličanstvom prav nič skupnega iz enostavnega razloga, ker hodijo po poti, ki vodi k partijski izkaznici...«

Pisunček je torej vzel nase, kakor vidimo, tudi vlogo preroka. Morda se je spomnil sv. Filipa Nerija, ki je menda rekel: »Dokler živim, je vedno nevarno, da postanem musliman.« Mi seveda nočemo s tem reči, da se to utegne zgoditi dopisniku v Kat. glasu.

Kar je bistri B. priobčil, je sicer otipljiva bedarija, a mi mu jo odpustimo, zakaj vsakdo piše, kakor ve in zna in kakor odgovarja njegovi naravi. Čudimo se le odgovornemu uredniku msgr. Močniku, vzgojitelju mladine in predsedniku Duhovske zveze, kako je mogel dovoliti objavo tako krivičnega in z verskega stališča nedopustnega napada na cele skupine katolikov in lastnih sobratov. Tako ravnanje zagreši lahko le človek, ki mu je zmanjkalo v vesti sleherni čut odgovornosti.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

IZ TRČMUNA

Vest, da je novi videmski nadškof msgr. Zaffonato imenoval za župnika v naši čisto slovenski fari ter za upravitelja v Cepletišču bivšega šentlenartskega kaplana g. Stefanutija, nas je do globin srea vznemirila in razžalila. To dejanje je žaljivo za vso Beneško Slovenijo in za ves slovenski narod, ki živi v Italiji ali v matični državi. Novi videmski nadškof je s tem imenovanjem očitno pokazal, da ga prav nič ne brigajo resnične verske ter нравstvene koristi slovenskega vernega ljudstva, ki bi mu morale biti edine pri srcu, če bi bil zares pravičen *katoliški škof*.

Zdi se nam, da imamo opravka z novim Nogaro.

Saj je vsem znano, da naš novi župnik ne zna prav nič slovenščine, njegovi farani pa ne znajo italijanščine. Zato se bo doslej pri nas na žalost dogajalo tako kot svoj čas v Kravarju, kjer se je starejši vernik moral spovedati duhovniku s pomočjo tolmača.

Novi nadškof si je s tem vnebovpijočim dejanjem tako hudo obremenil vesti, da ga moramo resnični kristjani le pomilovati.

Kajti njegova krivda je še toliko večja, ker je sv. oče še pred kratkim obnovil večnoveljavna navodila za katoliško pastirovanje krščanskih duš. Ko je govoril o izseljencah je namreč najostreje obsodil vsako težnjo po raznarodovanju.

Nas Beneške Slovence in sploh vse Slovence v Italiji navdaja ponos, da smo po silni žalostnih nekrščanskih razmer v vseh treh obmejnih škofijah na severovzhodu italijanske republike ravnno mi postali zvesti branilci resničnega in zdravega katoliškega in sploh krščanskega duha, ki ga je za vse veke razglasil Kristus v veličastno lepi poslanici:

»Pojdite in učite vse narode!« Sv. Duh se je na binkoštni praznik poslužil največjega čudeža, da je z njim potrdil to Kristusovo poslanico: apostoli so tedaj govorili v *vseh jezikih!*

Prav v luči binkoštnega praznika se nam, slovenskim kristjanom, pokaže gorostasno dejanje videmskega nadškofa v vsej svoji nezaslišani grehoti.

IZ SV. LENARTA

Vso občino je v prvih dneh avgusta pretresla žalostna vest, da je v mestu Aiseau v Belgiji neki avto do smrti povozil 20-letnega Enza Primožiča iz Hrastovega. Nesrečni mladenič je šele pred nekaj meseci odšel v Belgijo, da bi si prislužil nekaj denarja in podprl domače, kar je pri nas nemogoče. Njegove lepe cilje pa je žal nasilno pretrgala smrtna prometna nesreča. Truplo pokojnega mladeniča so prepeljali v rodno vas in ga pokopali ob izredno številni udeležbi občanov. Saj je bil pokojnik zaradi svojega vzornega značaja pri vseh priljubljen in spoštovan. Pri odprtem grobu se je v lepem in ganljivem govoru od njega poslovil šentlenartski župnik g. Angel Kračina.

IZ RAJBLJA

Čeprav se bliža sestanek zastopnikov delavcev in rudniške uprave, na katerem bodo razpravljali tudi o odpustitvi z dela 50 rudarjev, skušajo delodajalci v zadnjih dneh na vse mogoče načine prisiliti nekatere delavce, da bi proti svoji volji zapustili svoja delovna mesta. V torek so delavski zastopniki objavili proglas, v katerem opozarjajo delavce, naj ne nasedajo prigravarjanju, prepričevanju in raznim vabam rudniške uprave. Obenem ugotavljajo, da rudniško ravnateljstvo na ta način krši sporazum z dne 20. decembra 1950 in tudi dogovor preteklega meseca. Sindikati tudi resno opozarjajo, da bodo proglasili stavko, — če rudniška uprava ne preneha s kršitvijo omenjenega sporazuma in zadnjega dogovora v Vidmu. Ob vseh dogodkih v rajbeljskem rudniku se čudimo, da stoji oblastva brezbrizno ob strani in da ne opozore rudniškega vodstva, da z delavci ne sme tako nesocialno ravnati.

IZ GORICE

OBVESTILO BEGUNCEM

V petek, dne 30. avgusta, bo ob 9. uri delitev živeža beguncem od abecedne črke A do L vključne. Ostali bodo prejeli živež v soboto, dne 31. avgusta, ob 15. uri.

Marijan Komjanc

SREDNJEŠOLCEM

Vpisovanje v srednje šole se prične 1. septembra in se zaključuje 25. istega meseca. Po tem dnevu se vpisovanje zaključuje.

Opozorjamo učence, ki so junija polagali sprejemni izpit, da izpit ne nadomešča vpisa, zato se morajo v zgoraj imenovanem roku redno vpisati na šolo, ki jo nameravajo obiskovati.

Zdravstveni kotiček

O POPOLDANSKI UTRUJENOSTI

Marsikdo se v popoldanskih urah počuti zbitega in za nobeno delo zmožnega. Ta utrujenost še bolj vpliva na duševnega delavca kot na ročnega. In vendar je proti popoldanski, zlasti poletni utrujenosti eno najbolj poceni zdravil — kratek odpočitek! Potreba po počitku se medicinsko prav lahko razloži. Prebavni organi potrebujejo po kosilu večji dotok krvi kot običajno. Poiščejo si ga iz možgan in iz mišic. Slabši krvni obtok v teh delih telesa pa povzroči utrujenost rok in nog ter medlo delovanje možganov.

V takem primeru je kot edino in povrh še zastojno zdravlilo nujno potreben samo — kratek odmor. Najbolj priporočljivo je seveda pol ure globokega spanja. Toda proti popoldanskemu spanju se slišita dva ugovora. Prvi je, da ni dovolj časa za spanje po kosilu. Posebno ljudje, ki delajo z možgani, se na podoben način izgovarjajo. Toda prav njim je najbolj nujno potrebna urica počitka, ker potem pri popoldanskem delu s podvojeno svežostjo lahko delajo.

Drugi ugovor pa je, da če greš po kosilu spat, potrebuješ vsaj nekaj ur spanja, sicer da te potem še bolj glava boli. Ta ugovor ne drži, ker za telesu potrebni odpočitek niti ni potrebno pravo spanje in tudi zadostuje že ena ura ali pol ure navadnega počivanja.

V mnogih nemških tovarnah so posebni prostori z ležalnimi stoli, kjer morajo delavci pol ure pred popoldanskim delom ležati. Lahko tudi čitajo, samo govoriti ne smejo, ker šum in vpitje, kakor smo ga vajeni po naših družinah, najbolj škodi prebavi.

Za odpočitek pa večkrat zadostuje že to, da pet minut sedi na nizkem stolu in popolnoma omahneš z rokami in nogami ter na nič ne misliš. Kdor zna po tem navodilu pet minut s telesom počivati, si je privoščil najboljše zdravlilo za živce in za delovno sposobnost. Zato privoščite si kratek popoldanski počitek po enem izmed treh omenjenih načinov!

Sred 100 leti

28

R.B.

Zato je Bleiweis v »Novicah« popolnoma pravilno začel poučevati ljudi, kje so novi viri dohodkov za planinski, senožeški, postojnski okraj in za Kras. Pritožuje se, da vse dotlej ljudje niso pridno obdelovali zemlje. Vse druge vire dohodkov so pa nesmiselno sami zapravili.

Kdor je med gradnjo železnice služil s konji in prevažanjem, je skoro v dnevno ves za služek pognal. Iz gozdov so posestniki sekali les kar na debelo, dokler ga ni železnica vsega pokupila; kmet je odplačal z izkupičkom sicer nekaj dolgov, a ko je denarja zmanjkalo, je šele opazil, da je v gozdu vse svetlo in brez drevja. Na podoben način so nesmiselno uničevali tudi senožeti in travnike. Povsod, koder se je le moglo, so kopali pesek in gramoz za progo. Pomendrali so travo in uničili tla, da ni bilo nekaj let nič več košnje. Seveda je marsikateri rep zara-

di pomanjkanje krme moral iz hleva. Ljudje so se zaradi lahkega zasluzka odvadili dela na njivi. Tudi potem ko je prenehalo življenje na cesti in na progi, so raje stikali za lahno prisluženi vinarjem kot za težko pridobljenim goldinarjem.

»Lenega čaka...«

Oblastva, posebno duhovščina, so začela ljudstvo poučevati, kako naj umno obdeluje zemljo, kajti le iz nje bo lahko živel kmet in njegova družina. V naših krajih je bil najbolj znan učeni in delovni Matija Vertovec, župnik v Št. Vidu pri Vipavi, ki je napisal več kmetijskih strokovnih knjig. Zelo so priporočali tudi s prižnic, naj se zemlja pogozduje. Pri šolah so ustanavljali drevesnice, učili cepljenja in moderne sadjereje. Zemlja in kmetovanje sta prišla zaradi novih razmer prav pred sto leti zopet v pregovor in veljavo.

Tisti znani Vodnikov rek, da »lenega čaka strgan rokav,« so nešteto krat ponavljali v šolah in cerkvah.

Pravo delo je začelo posebno Kraševcem smrdeti. »Kontrabantarija in furanje (vozarjenje),« pišejo takratni listi, »sta najbolj tega krive, da se Krašovci za poljedelstvo niso veliko zmenili.« Tihotapili so pa takrat iz tržaške luke predvsem svilene izdelke. Ta skrivna obrt je precej nesla, ker so pri enem funtu svile zaslužili kar srebrni stotak. Z novo nizko carinsko tarifo je oblast vzela tihotapstvu zlato dno. Dobiček je tako padel, da ni odtehtal tveganja. Na tak način je odpadlo tihotapstvo. Kmalu za njim pa tudi furanje, ker je vse blago prevažala — železnica.

Naš rad ob južni progi se je moral zopet zakoreniniti v očetno zemljo in zasaditi korenike za bodoče rodove. Tako, vidite, so razmere pred sto leti in tudi železnica prinesle blagoslov in kletev, srečo in trpljenje; kakor vse na tem svetu, ki ima dvoje plati. Vendar je življenje teklo skozi sonce in sence in je tudi nam stoletnim potomcem zapustilo marsikaj dobrega.

Bednarik Rado

K O N E C

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

„Slikarske nagrade“ so pokazale roge

V goratem zaledju Ventimiglie blizu italijansko francoske meje leži vas Acquadolce. Je ljubko in prijazno naselje, a nič bolj kot toliko drugih prijaznih vasi v tamkajšnjih Alpah. Nič takega nima, da bi zaslovela po svetu. Vendar pa bi bila rada pritegnila tujski promet. Ljudje niso dali miru občinskim odbornikom. »Izmislite si no kaj, da bo prišlo več tujcev k nam na letovišče in da bomo kaj zaslužili,« so silili vanje.

»A kaj naj si izmislimo? Zrak je tu pri nas takšen kot povsod naokrog, gore tudi, cerkveni zvonik ni na žalost nič višji kot drugje, pa tudi postrani noče stati... Kaj torej od nas hočete?« so se jezili odborniki.

Toda v strahu, da bi jih pri prihodnjih volitvah več ne izvolili, so le začeli tuhtati. Z njimi vred je ugibala vsa vas in končno jo je neka bistra glava le potuhtala.

»Ustanovimo slikarske nagrade! O tem pišejo vsi časopisi, naša vas bo zaslovela po Italiji in reklama nas ne bo nič stala!«

»A nagrade? Kdo jih bo prispeval?«

Bistra glava se je popraskal za ušesom.

»Hm, na to nisem pomislil...«

Pa se je našla še ena bistra glava (v takih gorskih vasicah se bistrih glav nikjer ne manjka) ter je dejala:

»Zakaj pa bi ne dajali namesto denarja za nagrade našega dobrega rdečega vina, ki ga imamo dovolj?«

»In olja!« je pristavil nekdo drug.

Tretjemu je prišlo še nekaj bolj genialnega na misel:

»Pa naših lepih koz!« je rekel.

Rečeno, storjeno. Občinski odbor vasi Acquadolce je razpisal za slikarje iz vse Italije nagrade v obliki vina, olja in živih koz. In ker je vas blizu francoske meje, so raztegnili nagrade še na vse francoske slikarje. Tam blizu je pa tudi Monaco in zato so veljale nagrade še za slikarje monaške kneževine. Tako je zadobila vsa zadeva še bolj mednarodni značaj.

ZE SESTIC SE JE PONOVILO

Zares se je ves italijanski tisk razpisal o teh ne navadnih slikarskih nagradah. O njih so poročali tudi francoski in drugi listi v inozemstvu. Med slikarji, ki jim ne manjka humorja, so nekateri dejansko poslali na ogled svoje slike. Občinski odbor je sestavil razsodišče, v katerem so bili župan in še nekateri odborniki, toda pred slikami si ni nihče upal odpreti ust, saj marsikateri ni niti vedel, kaj je zgoraj in kaj spodaj. Zato so modro molčali, se praskali za ušesi, vlekli iz pip, cigar in cigaret in razmišljali, kaj jim je storiti.

Končno so vsi pritrdili tistemu, ki je dejal, da je najbolje, če zaprosijo kake profesorje, da ocenijo slike, sami pa se omejijo na izbor vina in koz za nagrade. In tako so storili. Občinski tajnik je zve-

del za naslove nekaterih uglednih umetnostnih kritikov, katerim so poslali uraden dopis s pečatom in županovim podpisom. Nekateri kritiki so vabilo odklonili, drugim se je pa zdela stvar zabavna in so sprejeli ter prišli v vas, da ocenijo slike. Svojo oceno so sporočili časnikom in povabili nagrajene in nenagrajene slikarje na veliko ljudsko veselico, ki je bila eno naslednjih nedelj na vaškem trgu. Tu so slovesno izročili umetnikom sodčke z vinom in oljem ter najlepše kozе, kar jih je premogla vas. Slikarji so bili sicer navdušeni, a bolj so se zanimali za lepa vaška dekleta in se z njimi vrteli po taktu domače godbe, da se je vse kadilo. Končno so od samega navdušenja (morda tudi nalašč) pozabili kozе v vasi.

To je bilo pred šestimi leti. Letos so »podelili« te nagrade že šestič. Preteklo nedeljo je bila spet veselica, na kateri pa je prišlo do neljubih prijetljajev, ker so žive »nagrade«, namreč kozе, pokazale roge in se zakadile v svoje nove gospodarje-umetnike. Eden izmed njih jim je dal namreč piti del druge nagrade, se pravi močnega rdečega vina, in kozе so se ga nalezle. Pri tem se niso obnašale nič bolje kot ljudje, kadar se ga natreškajo. Tekale so po trgu z nastavljenimi rogovi za plesalci in plesalkami, dokler se ni vse razbežalo. Naposled so sladko zadremale pred pragom občinskega doma in šele tedaj je vaška »žirija« lahko zavlekla pijane in zaspane kozе v županov hlev ter jih varno privezala. Ples se je nadaljeval za zaprtimi vrati. Vas Acquadolce je tako še bolj zaslovela po kulturnem svetu.

Časopisi tudi letos niso pozabili omeniti, da so nagrajeni umetniki spet izginili iz vasi, ne da bi bili vzeli s seboj četveronogate, kosmate in rogate nagrade. Morda bodo prav iste drugo leto spet razpisane.

VIATICUS

NOV SLOVENSKI ROMAN

Pisatelj Zorko Simčič, ki je bil nekaj let v službi na tržaškem radiu, a se je pozneje izselil v Argentino, je objavil roman z naslovom »Človek na obeh straneh stene«. Napisan je moderno in zanimivo ter razklada zgodbo slovenskega begunca izobraženca v Buenos Airesu. Roman nima nikakega politično-polemičnega značaja, ampak je napisan z ostrim čutom za umetniške in literarne vrednote. Po mnenju kritikov je to eden najboljših in najzanimivejših slovenskih romanov, kar jih je izšlo po vojni.

Tudi jezik je lep, čeprav je slog precej zgoščen in težak, a ne pretežak za tiste, ki znajo pri branju tudi kaj misliti.

IZ CELICE SMRTI

* Caryl Chessman, ki že devet let čaka v kalifornijski ječi S. Quentin na izvršitev smrtne obsodbe, je napisal med čakanjem na smrt s plinom že tretjo knjigo. Posrečilo se mu je, da mu jo je nekdo prethotapil do založnika, toda kalifornijske oblasti je ne dovolijo objaviti. Knjiga ima naslov »Obraz pravice«. Pač pa bodo menda obnovili Chessmanov proces.

Zanimiv začetek nove sezone

Letos bo začetek nove sezone Slovenskega Narodnega gledališča posebno zanimiv. Na repertoarju je namreč delo domačega pisatelja Josipa Tavčarja »Prihodnjo nedeljo«. Krstna predstava dela bo pomenila hkrati krst novega slovenskega dramatika, kajti doslej ni bilo od Tavčarja še nič uprizorjenega, dasi se je kot literarni kritik (na radiu) in kot prozaist že uveljavil.

Dogodek bo vsekakor razveseljiv dokaz življenjske sile tržaških Slovencev tudi na kulturnem področju.

Delo je zajeto iz sodobnega življenja slovenskih ljudi na Tržaškem, zato bo še posebno aktualno in privlačno.

...

Plodoviti pisateljci

Ni mogoče zanikati, da vlada že nekaj let v slovenskem pripovedništvu huda suša. Večini pisateljev se je kar nekam posušila pisateljska žilica, da si je v ekonomskem oziru za slovenskega pisatelja danes zelo dobro poskrbljeno. Honorarji so sorazmerno danes mnogo višji, kot so bili pred vojno in založbe so v tem pogledu prav velikodušne, saj dajejo tudi znatne predujme. Slovenskim pisateljem, članom Društva slovenskih književnikov, je zagotovljena pokojnina in v poletnih mesecih imajo priložnost prebiti nekaj prijetnih tednov v Domu književnikov na Bledu. Vse to pa, kot se zdi, ni dovolj, da bi navdihnili pisatelje z novimi in res dobrimi motivi.

Se največ plodnosti med vsemi slovenskimi književniki dokazujeta dve ženski: Manica Lobnik in Mimi Malenšek. Lobnikova je izdala letos že drugi roman, ki ima naslov »Roža na pajčevini« (prvi se imenuje »Gorniki in časa«), Mimi Malenšek pa je pravkar objavila pri Cankarjevih založbi v Ljubljani obsežen partizanski roman z naslovom »Podaj mi roko, pomlad«. Sele nedavno je izdala založba Lipa v Kopru debel roman Malenškove o Trubarju.

Prav tako literarno rodovitna je še tretja slovenska pisateljica Jera Vaštetova. Številnim svojim romanom, zajetim iz slovenske zgodovine, je pridružila zadnji čas še zgodovinski roman iz časa protestantizma na Slovenskem. Naslov romana je »Gričarji«, dogaja pa se v 16. stoletju na Dolenjskem in zlasti v Novem mestu.

Zanimivo je tudi to, da so vse tri pisateljice zelo dobre pripovednice. Njihovo pisanje je vedno zanimivo in napeto.

KULTURNE VESTI

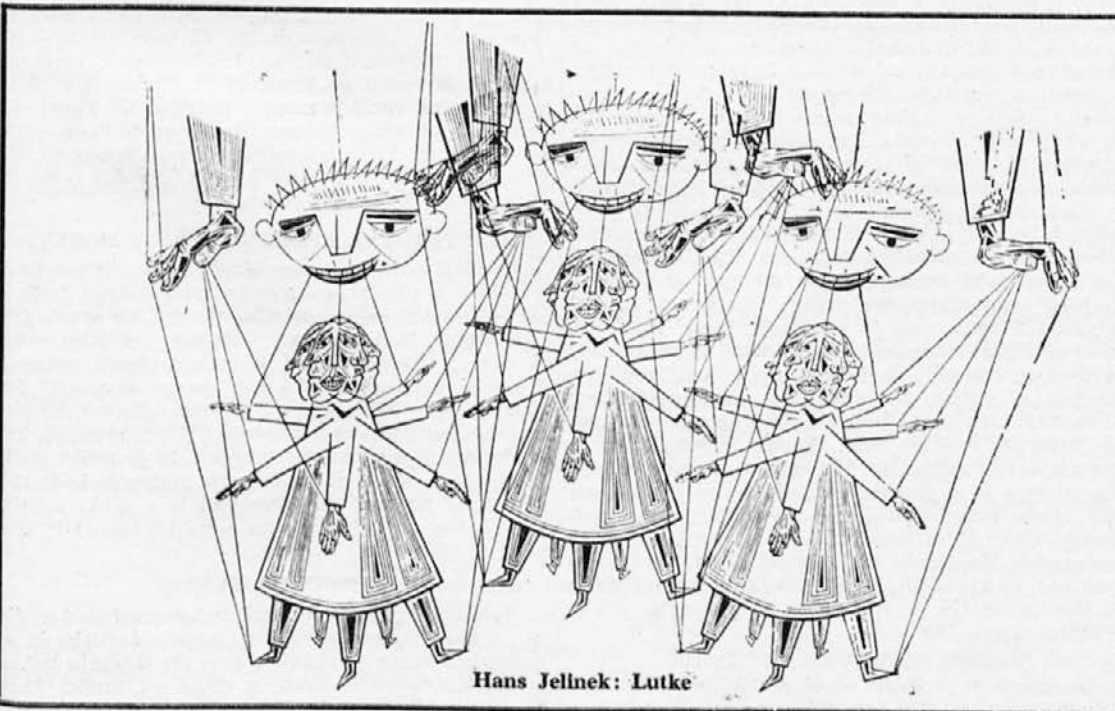
* V Zagrebu se mudi na obisku največji sodobni italijanski pesnik Salvatore Quasimodo. Odzval se je povabilu zagrebske založbe »Lykos«, ki bo izdala v kratkem antologijo italijanske lirike.

* Preteklo nedeljo so imeli koroški Slovenci iz Podjunske doline veliko kulturno prireditev v Globasnici. Nastopili so podjunski pevski zbori in folklorne skupine, ki so plesale stare ljudske plesе. Prireditve, s katero so proslavili 55-letnico tamkajšnjega prosvetnega društva, se je zaključila s prijetno veselico.

* Italijanska arheološka odprava pod vodstvom profesorja Tuccija začne te dni ponovno kopati v dolini reke Swat v severnem Pakistanu, kjer je cvetela pred dvatisoč leti omika, v kateri so se križali vzhodni in zahodni vplivi. Našli so že nekaj ostankov iz časa Aleksandra Velikega. V tem je pomen teh arheoloških raziskav.

* Pri Državni založbi Slovenije je izšel zanimiv popis dr. Aleša Beblerja »Potovanje po sončnih deželah«. To je ena izmed redkih dobrih potopisnih knjig, ki so izšle zadnja desetletja v Sloveniji. Slovenci sicer veliko potujejo, a malokdo popiše svoje doživljaje. Potopis je bil v slovenskem slovstvu že od nekdanj pastorek. Dr. Aleš Bebler govori o svojih potovanjih po Ameriki, po južnomorskih otokih, Burmi, Indiji in Afriki. Knjiga je opremljena z lepimi fotografijami.

* Pri milanskem založniku Dall'Ogliu je izšla deseta izdaja romana »La coscienza di Zeno« (Zenova vest) tržaškega pisatelja Itala Sveva. Čeprav je Svevo, čigar pravo ime je bilo Ettore Schmitz, že pred leti umrl, so vendar odkrili šele zadnja leta pravo vrednost njegovih knjig.

Hans Jelinek: Lutke

GOSPODARSTVO

SO VINOGRADI OKOPANI?

Sredi avgusta smo v naših krajih videli vse polno vinogradov, v katerih je pod trtami rastel tudi en meter visok plevel. Res je, da je bilo nekaj deževnih dni in da je v ostalih bilo tako vroče, da ni bilo podnevi mogoče delati. Pameten vinogradnik pa bo v tem času izrabil jutranje in večerne ure, ko se človek toliko ne poti.

Trte, rastoče v plevelu, ne dajo zdravega grozdja in tudi drugače je pridelek bolj pičel, večkrat za celo tretjino. Zato je potrebno v avgustu trte okopati ali bolje opleti. To delo je res najtežavnejše, a ga je potrebno izvršiti. Najprej pokosimo travo in nato vzamemo v rolke motiko. Najbolje bi seveda bilo, če bi mogli uporabljati primeren stroj. Strojni okopači se dobe, toda nabaviti si jih morejo le bogatejši ali pa skupina organiziranih kmetov. Kmetje danes že vedo, da so strojne priprave nujno potrebne, če nočemo, da se naše vasi v brdovitem in kraškem predelu še bolj ne izprazni. Uvidevnejši ljudje v naših občinah bi morali obravnavati tudi to vprašanje.

PRAŠIČ IN PAŠA

V vseh velikih vzrejalnicah prašičev je poskrbljeno tudi za njih pašo, in sicer iz dveh razlogov: prašiči, ki se redno pasejo, so bolj zdravi in se bolje razvijajo. S pašo prihranijo na krmu in s tem tudi na stroških. Kjer pa nimajo posebnih pašnikov za prašiče, jim dajo mnogo sveže krme.

Prašič pa tako po ustroju kot po velikosti želodeca ni travojedec kot govedo. Kljub temu se hrani s travo, posebno če je mlada. Travo popolnoma prebavi in najde v njej mnogo potrebnih snovi, ki jih ni v ostali krmu ali jih je premalo ali niso v primerni obliki. Sem spadajo predvsem vitamini, dragocene in lahko prebavljive beljakovine in mnoge rudnine (železo, baker, jod, kobalt itd.), ki so nujno potrebne za prebavo in zdrav razvoj. Staro travo ali staro deteljo prašiči slabo prebavijo, nimata nobene slasti in zato ju prašič zaužije le v skrajni sili: na paši išče samo mlado rast.

Za prašiče so najbolj priporočljive detelje, predvsem lucerna ali večna detelja (erba medica) in dvoletna ali prašičja detelja (trifoglio violetto). Te vsebujejo mnogo beljakovin in rudnin ter so sočne in slastne. Za prašiče je najbolj primerna 15 cm visoka trava, ki naj se je nažrejo po mili volji. Na detelji seveda ne sme biti ne slane ne rose. Dobri so tudi travniki z gosto, mlado in sočno travo. Na suhih in pustih pašnikih bo prašič le redko dobil kaj primerne za svoj želodec.

Paša in sveža krma pa ne zadostujeta prašičem. Sveža krma je le koristno dopolnilo k ostali krmu, ki je v glavnem sestavljena iz zrnja in korenstva.

ČAS JE, DA SEJEŠ INKARNATKO

Inkarnatka ali rdeča detelja (ponekod jo imenujejo tudi »rusa trava«) je pri nas že davno znana krmna rastlina, ki jo sejemo pod jesen in pokosimo v začetku spomladi, tako da na njeno mesto lahko še vsejemo koruzo. Medtem ko so kmetje prej sejali samo inkarnatko, so v zadnjem času začeli

vedno bolj sejati krmno mešanico, sestavljeno iz laške ljujke, inkarnatke in grašice. Na vsakih 1000 m² površine posejemo po 1 1/2 kg laške ljujke, 2 kg rdeče detelje ali inkarnatke ter 3 kg grašice. Če sejemo pravočasno, to je še v avgustu, in če je vreme količkaj ugodno, imamo prvo košnjo že konec oktobra, drugo in obilnejšo pa v začetku maja. Če pa sejemo samo inkarnatko, je treba na 1000 m² površine po 2 1/2 do 3 kg semena in dosežemo samo eno košnjo v začetku maja.

Inkarnatke pa ne sejemo samo za krmo, temveč tudi za zeleno gnojenje. To je posebno potrebno, kjer je malo živine in zato premalo hlevskega gnoja. Inkarnatko zato sejemo tudi v vinogradih in sadovnjakih ter jo v začetku maja podorjemo. Na ta način vnesemo v zemljo mnogo rastlinskih in drugih redilnih snovi, jo zrahljamo ter ustvarjamo tako ugodne pogoje za gnojenje z umetnimi gnojili.

Inkarnatka najbolje uspeva na primerno gnojeni njivi. Če jo vsejemo po krompirju, kateremu smo obilno gnojili, je dovolj, da raztrosimo nekoliko umetnega gnojila: na 1000 m² po 40 kg superfosfata, 10 kg kalijeve soli in 10 žveplenokislega amoniaka. Lahko pa vsa ta gnojila nadomestimo s 40 kg sestavljenega gnojila PKN. Če pa sejemo inkarnatko po žitu, bi zelo koristilo nekoliko hlevskega gnoja.

Samo inkarnatko lahko sejemo vse do druge polovice septembra. Ker pride v posev samo kot sveža krma — posušena je mnogo manj redilna — je najbolje, da je ne sejemo vse hkrati. Vsak teden posejemo po eno parcelo, tako da bomo imeli več časa sveže krme na razpolago.

Sportni pregled

V ZAGREBU SO ZMAGALI RUSI

V nedeljo so na plavalnem stadionu v Zagrebu spustili z drogov zastave šestih držav, ki so se udeležile tekmovanja v vaterpolu za III. trofejo Italije. Turnir je bil nekaka ponovitev olimpijskega prvenstva in hkrati nekako neuradno tekmovanje za svetovno prvenstvo, saj so se v hrvatski prestolnici pomerili zares najboljši mojstri te lepe igre. Dragoceni pokal je, kakor znano, branila Jugoslavija, ki ga je bila osvojila leta 1953 v Nijmegenju. Po ogorčenih borbah se je pa to pot uvrstila na prvo mesto močna ruska sedmorica. Rusi so bili skozi v polni moči in posebno se je izkazal odlični napadalec Mšvemieradze, ki je zabil kar 14 golov. Jugoslavlani niso mnogo zaostajali za Rusi. Turnir so res slabo začeli, toda pozneje so igro zboljšali in prehiteli celo olimpijske prvake. Na koncu so jim odpovedali živci, kar je pa v odločilnih trenutkih usodno. Kljub temu pa bi Jugoslavlani pokal po vsej verjetnosti obdržali, če bi srečanja z Rusi vodil nepristranski sodnik. Razočarali so nekoliko Madžari, presenetili pa so nas Italijani, ki se ponovno skušajo vzpeti do vodilnih mest. Turnir je potrdil, da je razmerje sil ostalo po Melbourne nespremenjeno. Jugoslavija je v prvem srečanju tesno (3:2) porazila Nizozemsko, sledili sta prepričljivi zmagi nad Romunijo (9:1) in nad Italijo (4:1) ter neodločena izida proti Madžarski (2:2) in SZ (1:1). Končni vrstni red je naslednji: 1. SZ (9), 2. Jugoslavija (8), 3. Madžarska (7), 4. Italija (3), 5. Romunija (3) in 6. Nizozemska (0).

BORBE ZA MAVRICNO MAJICO

V deževnem vremenu so se v nedeljo poklicni kolesarji podali na 286 km dolgo pot in šli v boj za

MLATEV JE ŽE ZAKLJUČENA...

Žito je že spravljeno in sedaj se zrnje suši na podu. Ali je zavarovano pred mišmi? Koristne so dobra mačka in mišelovke, če pa uporabljate kemična sredstva, morate paziti.

Ali je zrnje zavarovano pred žužki in molji? Ti namreč delajo škodo in poleg tega povzročijo, da zrnje ne postane vablljivo za našo slast. Zato je potrebno takoj po mlatvi zrnje zavarovati pred temi škodljivci. Učinkujočih sredstev je cela vrsta: Geigy 33, ceregamma, ogljikov žveplec itd. Najbolje je, da izberemo sredstvo v prahu. Odgovarjajočo količino — navadno od 50 do 100 gramov na 100 kg zrnja — primešamo pšenici, ki se suši. Ta sredstva učinkujejo navadno 4 do 6 mesecev, ko moramo postopek ponoviti.

Žužki in molji povzročijo letno na milijone škode, uničevalna sredstva pa stanejo sorazmerno zelo malo. Zato ne odlašaj z razkuženjem!

STAROST KRAV IN MLEČNOST

Krave redimo predvsem zaradi mleka. Zato moramo vedeti, kdaj največ molžejo.

Mlečnost krav raste in doseže višek po 3. do 5. teletu, to je med 5. in 7. letom starosti. Do približno 10 let starosti se mlečnost malo spremeni, potem pa začne padati, a ne pri vseh kravah v isti meri. Po prvem teletu ima krava navadno 65 do 75% najvišje mlečnosti, ki jo bo kasneje dosegla.

Stara izkušnja pravi, da je mlečnost višja, če se krava oteli v zimskem času, najbolje konec zime.

VINOGRADNIŠTVO NA KITAJSKEM

Kitajska ima okoli 600 milijonov prebivalcev in pridelava okoli 1 milijon hl vina, torej ikomaj slab kozarec za vsakega državljan. Primerjava z Italijo ni mogoča, ker tu pridelajo okrog 100 litrov vina na vsakega državljan.

Trta bi pa na Kitajskem uspevala, a za ljudsko prehrano je najbolj važen riž.

naslov svetovnega prvaka. Kljub močnim nasprotnikom je stari, toda še vedno hitri Belgijec Rik Van Steenberg prehitel na cilju vse tekače in tako obdržal mavricno majico. Tudi amaterski naslov so odnesli Belgijci, in sicer po zaslugi kolesarja Prosta. V Rocouru so bile dirke v hitrostni vožnji, v zasledovanju in za motornimi vozili. Med poklicnimi dirkači je zmagal 38-letni Nizozemec Derksen. Pri amaterjih je naslov obdržal mladi Francoz Rouseau, ki se je bil uvrstil na prvo mesto že v olimpijskih igrah. V zasledovanju so bili med amaterji tudi tokrat uspešni Italijani (I. Simonigh); med poklicnimi kolesarji pa Francozi (I. Riviere). V dirki za motornimi vozili je zmagal Belgijec De Paepe. Če naredimo obračun, vidimo, da so se najbolje izkazali Francozi, ki so odnesli dve zlati (Rouseau, Riviere), dve srebrni (Bouvet, Bobet) ter dve bronasti (Darrigade, Gaignard) kolajni.

III. SVETOVNE SPORTNE IGRE V MOSKVI

Prejšnji teden so se v Moskvi zaključile tekme, prirejene v okviru svetovnega mladinskega festivala. Tekmovanj se je udeležilo okrog 5.000 športnikov iz 49 držav. Konkurenca je bila zelo velika in padlo je precej viškov. Skoraj v vseh športnih panogah je bilo mnogo presenečenj. Jugoslavlani so osvojili dve zlati (Lorger, Mihalič), tri srebrne (Horvat, Bezjak in Jakovljevič) in eno bronasto (Miler) svetinjo, kar predstavlja brez dvoma lep uspeh, ki je toliko večji, če upoštevamo, da je Jugoslavijo zastopalo le 16 tekmovalcev. Italijani so tekmovali le v lahki atletiki in v boksu ter osvojili eno zlato (Spinetti) in eno srebrno (Piovesan) kolajno.

SPORT PO SVETU

Avtomobilizem — Prejšnji teden sta bili dve dirki, in sicer dirka za Veliko nagrado Švedske in za nagrado Pescare (Italija). V prvi sta zmagala Behra-Moss na vozilu Maserati, v drugi pa Anglež Moss na avtomobilu znamke Vanwall.

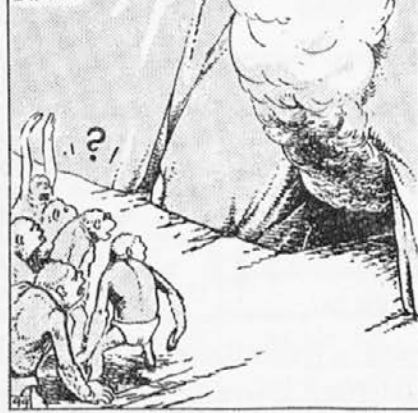
ZDI SE MI, DA NE POZNAJO
OGNJA... ŽE GA NE POZNAJO,
SE GA BOJE... TOREJ?...?

ZVITOREPEČ JE NABRAL PO TLEH
NEKAT VEŽEVJA...
LEŠ JE POPOLNOMA SUH... NO, V
GREČI IMAM VŽIGALICE ŽE PRI SEBI.

KMALU SE JE
PRICEL VALITI IZ
VOTLINE GOŠT
DIM...

..IN PRED PREŠTRAŠENIMI
DIVJAKI SE JE POJAVIL ZVITO
REPEČ Z GOREČIMA
BAKLJAMA...

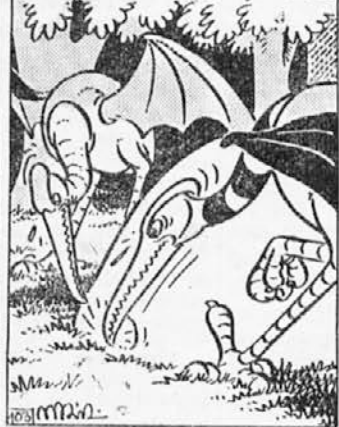
POGREČILO SE JE! IMAMO ME ZA
BOGA OGNJA, HI-HI. ZDAJ MI NE
BODO SKRIVILI NITI DLAKE... HIM
KAT, KO BI SI SPEL NEKAT
ZA KOSILO, SAŽ ŽE NE POMNIM,
KDAZ GEM ZADNJE JEDEL...

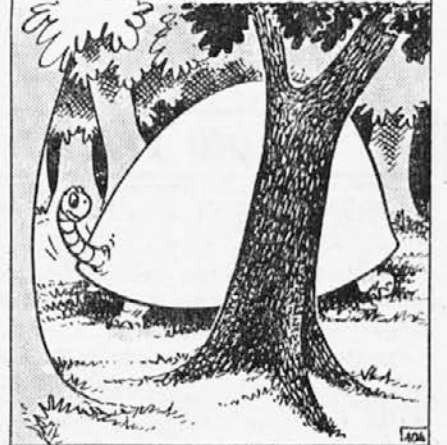
ZAKURJIL JE VELIK OGENJ IN NATA-
KNIL NA RAŽENJ TOLSTO ŽIVAL...
LE ZIJAJTE, LE POKAZAL VAM BOM
KAKO SE PRIPRAVI DOBRA
PEČENKICA!..

MEDTEM STA ORJASVA PTICA
ZAMAN NAPADALA ŽELVO, KI
JE SKRILA VGE GVOŽE UDE.

KMALU STA ODNEHALA IN ODLETALA,
NAKAR SE JE SPET DVIGNILA...

ČEMU STOKAŠ?
BODI VESEL, DA SI
ODNESEL CELO KOŽO!
ZAHVALITI SE MORAM
PRIJATELJICI ZA
POMOČ!

HIM, LEPA POMOČ, TOLE! KABINA JE
ZDROBLJENA IN LETALO ZABITO V TLA
ON PA GOVORI O HVALEŽNOSTI...

NEKAT TEH SOČNIH LISTOV MORAM
UTRGATI SVOJI PRIJATELJICI! TO
JE NJENA NAJLJUBŠA JED, PA
JE NE DOBEŽE!

POLEG TEGA PA SE S TEGA
DREVEGA LAHKO MALO RAZGLE-
DAM... HEJ, KAJ VIDIM?!..DIM?!
TRDONJA, DIM NA OBZORJU!!

Zaroka ob jezeru

14

Eda se je na stolu presedala sem ter tja in je premišljala, kaj naj vse to pomeni. Z resnim obrazom se je spogledovala s svojim možem. Tomo Vrbič pa je bil ves zagledan v sina; pogled mu je splaval k ženi, nazadnje je uprl oči nekam v ozadje sobe. Tam se je v poltemi odražala Adrijanina lepa, temnolasa glavička na labudjem vratu. Eda je razumela položaj. »Poslušajte torej resno,« je Vito ob koncu svojega jecljavega govora dvignil glas, da bi vzbudil pozornost staršev. »Poslušajte, kar vam ima povedati moj brat Vito.«

»Vito?« Zdaj pa Eda res ni več vedela, kaj naj si misli.

»Da; sicer pa bom krajši, kot si bil ti sinoči,« je Miha nadaljeval in se je priklonil v smeri proti očetu. »Nisem se popolnoma dobro obnašal.« Eda Vrbič je olajšano vzdihnila. Zdaj je prišlo ven! Torej vsa ceremonija je samo za to, da se opravičujejo.

Čez nekaj trenutkov pa že ni več verjela lastnim ušesom, ko je Vito končal z besedami: »Vsekakor sem čutil za potrebno — kot v uravnovesje za sinoči in danes zjutraj — da tudi jaz nekaj doprinesem k skupni družinski sreči. Torej na kratko — jaz sem se, sem se zaročil.«

»Da, toda s katero pa?« je spraševala Eda. Otroci so kar uživali, ko so opazovali njeno strmenje. Ona je z očmi prosila moža za svet in pomoč, ta se je pa zopet le poredno nasmihal.

»Oče je že vse zapazil,« je kričal Mihael, in je od veselja ploskal po stegnih. »K vragu z vso vzvišeno razpravo. Očka že ve, kako stvar stoji. Fantje smo mi!«

Vito je pomežiknil proti Gabi.

»Otroci, prosim vas, nikar ne govorite v ugankah,« je resno zahtevala Eda. Čutila je, da ji že stopajo solze v oči.

Gabi je nazadnje le sprevidela, da ne gre tako naprej. Padla je materi okrog vratu.

»Toda mama, s katero misliš, da se je zaročil, če ne z mano?« »S tabo?«

Vit se je vzvišeno poklonil. Mihael je bruhnil v smeh. Adrijana je rešila položaj. Stopila je k Edi in ji je ponudila roko: »Iz vsega srca vam čestitam k sreči vaših otrok.«

Eda se še vedno ni popolnoma znašla.

TEDENSKI KOLEDARČEK

25. avgusta, **nedelja**: Ludovik, Lucila
 26. avgusta, **ponedeljek**: Cerefin, Viktor
 27. avgusta, **torek**: Jožef K., Marjeta
 28. avgusta, **sreda**: Avguštin
 29. avgusta, **četrtek**: Obgl. Janeza K., Sabina
 30. avgusta, **petek**: Roza Limanska, Feliks
 31. avgusta, **sobota**: Rajmund, Pavlin

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 21. avgusta si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	622—623 lir
avstrijski šiling	23,50—24,25 lir
100 dinarjev	88—92 lir
100 francoskih frankov	125—129 lir
funt šterling	1480—1515 lir
nemško marko	143—145,50 lir
pesos	12—13 lir
švicarski frank	144,50—145,50 lir
zlato	710—712 lir
napoleon	5000—5150 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 25. avgusta, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Slovenski zbori; 18.30 Mladina pred mikrofonom: »Nastop gojencev otroškega vrta iz Boršta«; 20.30 Respighi: »Plamen«, opera v 3 dejanjih.

Ponedeljek, 26. avgusta, ob: 12.00 O pravilni prehrani: »Potreba po vodi in rudninskih snoveh«; 12.55 Orkester Frank Chacksfield; 18.00 Hačaturjan: Koncert za violino in orkester; 19.15 Radijska univerza: Državljan in javna uprava: »Odgovornost javne uprave in njenih funkcionarjev«; 21.00 Znanost in tehnika: »Na obisku pri pionirjih Med. geofizičnega leta«; 22.00 Izbrani listi iz slov. književnosti: Josip Jurčič: »Sosedov sin«; 22.15 Mendelssohn: Simfonia št. 5 v d-molu.

Torek, 27. avgusta, ob: 12.00 Pisani svet: »Turška žena danes«; 13.30 Glasba po željah; 19.15 Zdravniški vedeži; 20.30 Od melodije do melodije; 21.00 Carlo Goldoni: »Pahljača«, komedija v 3 dej. Igrajo člani Rad. odra.

Sreda, 28. avgusta, ob: 12.00 Izvor in gojenje okrasnih rastlin: »Orhideja«; 13.30 Kvartet Milt Jackson; 19.15 Skromne zgodbe o koristnih rečeh: »Klobuk«; 21.00 Obletnica tedna: »Fizik M. Faraday in njegov doprinos napredku«; 21.15 Hindemith: Sim-

fonija serena; 22.00 Iz italijanske književnosti in umetnosti: »Neorealizem v slikarstvu in gledališču«.

Četrtek, 29. avgusta, ob: 12.00 Potovanje po Italiji: »Turistični razgledi M. A. Bernonija«; 13.30 Operne arije poje tenorist Mario Del Monaco; 18.00 Schubert: Simfonia št. 2 v B-duru; 19.15 Radijska univerza: Evropska kolonialna ekspanzija: »Delitev Afrike«; 21.00 Dramatizirana zgodba: M. Javornik: »Nepremagljivi«.

Petek, 30. avgusta, ob: 12.00 Življenja in usode: »Slovenski izseljenci v ZDA«; 13.30 Glasba po željah; 19.15 Žena in dom; 20.30 Od melodije do melodije; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Večerni pogovori Francesca Carneluttija.

Sobota, 31. avgusta, ob: 12.00 Po tržaški okolici: »Po stari in novi cesti na Opčine«; 12.55 Priljubljene melodije; 16.00 Radijska univerza: Psihologija živali: »O gazeli in begu živali«; 18.30 Oddaja za najmlajše: Mirko Kunčič: »Triglavska roža«. Igrajo člani Radijskega odra; 21.00 Teden v Italiji; 21.15 Mandolinistični tržaški ansambel; 21.45 Večerne melodije.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 392: Ali bi lahko precepil 5 let staro jablovo v hruško? Cepil bi vrst »coscia«, ki dozori konec julija.

Odgovor: Pametno je, da za visoke oblike hrušk cepimo le na divjaku (iz semena divjih hrušk), za nizke oblike pa na kutino. Semenjaki žlahtnih hrušk niso vedno priporočljivi, še manj pa druge podlage, recimo beli trn. Cepljenje hrušk na jablovo navadno ne uspe niti v rani mladosti. Iskanje novih podlag za cepljenje žlahtnih sort moramo prepustiti velikim drevesnicam in takim ljubiteljem, ki delajo poskuse za zabavo in šport.

Vprašanje št. 393: Zgradil si bom gnojnično jamo. Ali naj bo odprta ali pokrita? Ali bi mi lahko napravili majhen načrt?

Odgovor: Pokrite gnojnične jame imajo mnogo prednosti pred odkritimi. V vseh jamah namreč razpadajo rastlinske snovi v svoje vrvine, tako beljakovine v amoniak, ki je v hlevskem gnoju najdragocenejša snov. Ta pa se rad izgubi v zrak. Zato je razumljivo, da ga moremo ohraniti samo v zaprtih jamah. Dež in veter zelo skrbno vrednost gnoja v odprtih jamah. Zato pa si zgradite — če le morete — pokrito gnojnično jamo. Za načrt se obrnite na Kmetijsko nadzorništvo (Ispettorato d'Agricoltura), v vašem primeru na podružnico v Čedadu, kjer vam bodo najbrž preskrbeli tudi kakšno podporo.

Vprašanje št. 394: Do kdaj lahko cepim v speče oko vrtnice, breskve, hruške itd.?

Odgovor: Vse dokler je podlaga sočna, muževna, torej tudi še konec avgusta. Kakije pa cepimo v speče oko v drugi polovici septembra.

ŽENSKI KOTIČEK**JAJCE, MLEKO IN MESO**

Za ohranitev potrebne moči pri delu nam je nujna zadostna količina beljakovin. Polnovredne beljakovine so v mleku, mesu, ribah in jajcih. En liter mastnega mleka vsebuje 35 g beljakovin, 1 kg mesa 170 g, srednje veliko kokošje jajce pa 6,5 g. Liter mleka je v tem pogledu torej vreden 5 jajc. Poleg beljakovin vsebujejo ta živila še maščobe, vitamine, mineralne soli in velike količine sladkorja.

Liter mleka vsebuje vseh redilnih snovi za 600 kalorij, 1 kg mesa 2.200, kokošje jajce pa 75. Liter mleka ima torej toliko kalorij kot četrt kg mesa ali 8 jajc.

Iz tega vidimo, koliko cenejše je mleko od mesa ali jajc. Škoda, da je večina ljudi zadnja leta opustila redno uživanje mleka. Njegova vsestranska uporaba v prehrani je potemtakem zelo pomembna za naše zdravje.

RAZNA LEPILA

Lepilo za vezanje raztrganega usnja napraviš takole: v posodi premešaš enake dele gutaperče (neke vrste kavčuka) in drevesne smole. Gladke usnjene dele odrgni z brusilnim papirjem in zmes uporabi, dokler je še vroča.

Prozorno lepilo za steklo naredimo iz 150 g bele želatine, raztopljene v 180 g čiste vode. Zmes segrevamo, dokler se vsa ne razstopi, nato pa dodamo 150 g očetne kisline in še toliko vode, da znaša vse pol litra. Z ohlajenim lepilom namažemo dva kosa stekla ob razpokah, tako jih ne bo več opaziti.

DROBNI NASVETI

— Olje ne bo postalo žarko, če vlijemo v vrat steklenice nekaj žganja in jo potem neprodušno zamašimo.

— Ne umivajmo šip, kadar sije sonce. Sicer se bodo pojavili mavrični madeži, ki se dajo le s težavo oprati.

— Če si truden, leži na posteljo ter imej za nekaj minut na očeh mokro krpo.

Naš recept:**HRENOVKE V KROMPIRJEVEM TESTU**

Iz 40 dkg kuhanega in pretlačnega krompirja, 15 dkg moke, nekaj soli in enega jajca napraviš testo. Razvali ga in razreži na tako dolge in široke kose, da lahko vanje dobro zaviješ hrenovko. Ocvri na vroči masti in serviraj s solato.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Franciška 20

Telefon 29-477

»Tomo, ali je prav tako?« je tesno vprašala. Mož ji ni odgovoril. Obrnil se je k Vitu. »Povej, Vito, in ti si kar tako brez vsega prepričan, da bom jaz v to zaročo privolil?« »Seveda, oče. Ti vendar dobro poznaš mojo nevesto. Všeč ti je bila dolgo vrsto let kot pohčerjenka, čemu bi ti ne ugajala sedaj kot snaha?«

* * *

V veži je stala stara kuharica. Hotela je stopiti v sobo, da bi se domenila zaradi večerje. Ko je pa zaslišala govorico, glasove vsevprek in burne čestitke, je presodila, da je boljše, če še malo počaka.

Nenadoma so se vrata odprla. Eda je planila ven. Zgrabila je dobro ženico za roke in se je z njo zavrtela pol v smehu, pol v joku.

»Ana, dobra, stara Ana. Vito in Gabi sta se zaročila!«

Kuharica se pa ni prav nič vznemirila. Eda jo je začudeno gledala.

»Kaj te vse to nič ne preseneti, Ana?«

»Ne,« je služabnica odkrito priznala. »To vam bi bila jaz že davno povedala! Saj kaj takega človek brž opazi. Že pred enim letom bi vam vse pojasnila, pa me niste nič vprašali. Mislim, da je bilo kot na dlani: prej sta se imela rada že kot brat in sestra — sedaj pa še bolj kot zaročenca.«

Zadovoljna je Ana odkorakala v kuhinjo, prepričana, da več ve kot gospodinja. Eda pa je šla nazaj v sobo in je vso družino povabila k mizi.

»Kako se bomo razvrstili?« je Miha zadovoljno vpil.

Gabi se je obesila očetju za roko in se mu je dobrikala: »Tako, očka, zdaj sem pa zares s tabo v sorodstvu.«

»Tako?«

»Seveda! Priženila sem te kot svojega tasta.« Ko so sedeli okrog mize, je spet nastala zmeda.

»Prosim, moja snaha na levico,« je odkazovala Eda prostore.

»Ah, saj ta je moja hčerka!«

»Obenem pa tudi tvoja snaha,« je Tomo veselo ugotovil.

Utrujena se je Eda kar usedla.

»Zdaj sploh nimam več pregleda čez družino,« je vdano ugotovila.

Jed je čudovito teknila. O tem so si bili vsi edini. Komaj so končali, se je dvignil Tomo Vrbič in je potrkal na kozarec. Vse omizje je prisluhnilo.

»Dragi moji,« je začel oče vzorne družine in se je nasmehljaj.

»Ne nameravam vas mučiti z govorom. Hočem se le zahvaliti usodi in vam vsem, ki ste jo pomagali ustvariti. Vi vsi, moji ljubi, ste bili soustvarjalci družine, ki sem jo spravil — ali spesnil skupaj, kakor že hočete.«

V Edinih očeh so se zablestele solze. Vito je v zadregi zrl v tla. Toda brž se je vesel pomiril, ko je čutil Gabino roko na svoji. Adrijana je žarela od sreče, ko se je umetnik Mihael naslonil ob njen komolec. Tomo je opazil vse te skrivne gibe in je tudi on pogladil ženo po svetlih laseh.

Z dolgim pogledom je objel oba para in je končal napitnico: »Največji moj uspeh je, da sta srečna Adrijana in Miha, da je sreče poln dan za Gabi in Vita. Trčimo mladim na zdravje in srečo, trčimo, a ne premočno, ker so reči na svetu, s katerimi je treba previdno in nežno ravnati, da se ne razbijejo, in to so — sreča in družine!«

K O N E C